

Hiawatha. En berättelse om flykt

av Eva Nauckhoff

Fri? Egentligen förstår hon inte ordet, det far bara genom huvudet på henne. Nöjd är kanske ett bättre ord. Hon står vid det stora fönstret och ser på skogen mittemot under den grå hösthimlen. Tall, björk och lönn ser hon, det är viktigt att veta vad träd heter. Ensam med träd och himmel, bara en sådan sak. Lilja sträcker armarna i vädret som om hon just hade vaknat.

Hon kan inte tro sin lycka, även om hon inte riktigt vet vad ordet betyder, det heller. Ord tillhör andra. Själv är hon liksom ordlös. Hon använder inte många. Men hon tänker dem. Frihet? Lycka?

Hon tänker på den andra skogen, egentligen bara några tallar i ett vägsäl. Där gömde hon sig ofta. Om hon såg honom komma gående på väg hem från arbetet släckte hon hastigt cigaretten mot skoklacken och drog sig längre in i skuggorna under trädskronorna. Trots att hon visste att han aldrig såg sig omkring, bara gick rakt fram mot villan längre bort.

Förr brukade hon börja dagen med att smita ner i skolans tjejoalett där hon delade cigarett med Azar. Men inte nu längre. Kiss och klor hade det luktat, snart också rök från de slingrande dimmorna över toabåsen. Vid den tidiga timman hade de alltid varit ensamma. Och sömniga. Cigaretten fick dem att vakna till.

Säkert hade de luktat starkt av rök i klassrummet. Det var så klart förbjudet att röka inom skolområdet.

Men vem brydde sig.

Hon hade skolkat tillsammans med Azar. Azar använde sin månadspeng till cigaretter och när den var slut snodde hon från sin mamma. Det var ungefär vid den tiden som Lilja slutade att läsa läxor. Hon och Azar satt jämt längst bak, viskade eller skickade lappar till varandra. Om de inte bara pratade rätt ut i klassrummet. När de överhuvudtaget var på lektionerna, vill säga.

Det var då hon hade skaffat sig de svarta jeansen och tröjan med indianen som har en röd fjäder i håret. Den har hon på sig idag. Flera månader hade det tagit för henne att spara ihop pengarna. Barnvakt. Tur att det bodde så många barn i det området. Mamma och pappa hade förstås ogillat kläderna, men vadå.

Numer var det ingen som brydde sig om indianer. Inte i hennes ålder i alla fall. Hon visste inga andra trettonåringar som läst alla indianböcker på bibblan. Första gången hon sett Disneyfilmen om Hiawatha och alla djuren kunde hon inte minnas, så liten hade hon varit. Hon ser den

fortfarande på Youtube ibland. Hiawatha med kogret fullt av pilar över den nakna axeln, bågen hårt spänd intill örat. Handen, armen, bågen och pilen darrar i anspänningen. Han är redo. Hon känner själv den darrningen i kroppen.

Hiawatha, nu lika mager och gämlig som hon. De växer i samma takt. Om kvällarna när hon släckt ljuset viskar de om flykt tillsammans. Om hur de slåss mot blekansiktena.

Om Hiawatha har hon inte sagt något till någon. Inte för att hon inbillar sig att det är på riktigt han går omkring. Men en gång i skolan avvek en lärare från ämnet och berättade om tvillingar som kunde försvinna in i varandra, att ett foster kunde krypa in i ett annat och bara det ena av barnen kom ut. Det fanns ofta spår efter det andra barnet, sa han, avtryck eller lämningar, en utbuktning, kanske en knöl någonstans eller en sjätte tå. På kvällen hade Lilja ångestfyllt letat igenom kroppen efter rester av Hiawatha men inte funnit några. Kanske några extra hjärnceller? Något i fötterna? För smyga i markerna, det kunde hon, och minst lika tyst som sin tvilling.

En gång berättade hon för Azar om träden. Träd växte inte bara upp ur marken, hade Hiawatha sagt, eller böjde sig för vinden, tappade löv om hösten och fick gröna blad när våren kom. Träd var inget som naturen möblerade omgivningarna med bara för att det fattades något eller fanns ett tomrum. Träd var lika levande och medvetna som de själva, förklarade han. På sitt sätt. Vid några tillfällen efter det hade hon faktiskt sett hur träd liksom betraktade henne om hon höll sig stilla. Träd var lika levande som de själva, hade hon sagt till Azar. Men Azar hade inte förstätt.

”Klart de är levande”, hade hon svarat och ryckt på axlarna. Som om det var självklart.

Idag, när hon sätter sig i det nya klassrummet tillsammans med Gunlaug, ska Lilja vippa lite med sina svarta jeansben. Hon hoppas att ingen kommer att håna henne för att byxorna är fel, som de gjorde i den gamla klassen.

Det är nästan ett år sedan Lilja träffade Gunlaug på en föräldrafri fest med hög musik och par i mörka hörn, som drack ur flaskorna de hade hittat i föräldrarnas barskåp. Det hade varit många sådana fester hemma i Örgryte. Riskfyllda fester. Folk kom sent på natten och röjde. Lilja hade själv haft en. Alla fiskarna dog för att folk hade askat i akvariet. Och sedan straffen förstås, när föräldrarna kom hem från sin weekendresa.

Gunlaug är smart. Blek med stora blågrå ögon, stor mun och stor näsa, hon är lång och välväxt, en vacker tjej. Hon är den lyckade av dem. Tanken att komma ikapp eller förbi henne existerar inte för Lilja. Gunlaug är ett år äldre, Liljas skydd och förebild. Gunlaug, som också kan tala om

allvarsamma saker och använda omsorgfulla ord, tidningsord, bokliga ord. Ord som tillhör vuxenvärlden. Det området vill Lilja inte själv beträda. Beträda till exempel är ett ord som hon visserligen tänker, men aldrig skulle säga högt.

Gunlaug bor strax utanför Stockholm och var bara på besök i Göteborg den där första kvällen. Hon kom till festen i sällskap med Janne. Det var då Lilja trodde sig förstå att man måste bli kär för att kunna ta sats. Kanske inte på det där indiansättet som hon hade drömt om tidigare, men som häftigaste tjejen. Vägen låg öppen. Det enda hon visste om den var att den måste följas.

Gunlaug var inte som Azar, som mest ville vara som de andra. Nyfiket hade Lilja följt Gunlaug när hon letade efter Janne som försvunnit i festvimlet. Efter en bra stund när de kommit ut i trädgården såg de honom stå i ett fönster på övervåningen, lång, vacker och mörk, skarpt avtecknad mot ljuset bakom honom. De hade börjat ropa till varandra, han och Gunlaug som om de varit ensamma, som om ingen annan fanns i närheten. Lilja kunde inte glömma hur åtråvärd han hade varit där i fönstret, han såg minst lika häftig och intressant ut som Gunlaug. Hon blev matt i kroppen av beundran. Inte för att hon ett ögonblick funderade på att närma sig. Nej. Men en sådan kille skulle hon ha.

Efter den festen hade Gunlaug och Lilja börjat umgås. Först i telefon. Hur Lilja sedan lyckats övertala sina föräldrar att låta henne fara hela vägen upp till Stockholm visste hon inte riktigt. Kanske var de uttröttade. Eller hade trots allt gett upp. Kanske hade de blivit imponerade av Gunlaugs föräldrar, som båda var kända personer.

Om de vuxna förklarat det som Gunlaug hade berättat för Lilja om våld och övergrepp skulle hon inte ha trott dem. Om Isis till exempel, hur grymt och omänskligt det var där borta. Hur de lärde barn att mörda, våldta och att inte känna sina känslor. Och Igor, en kompis, fortsatte Gunlaug, han hade sagt att man själv kunde tillverka bomber hemma i köket. Man tog bara spik och skruvar och trotyl och en del annat. Massmördaren i Norge, Behring Breivik, lärde sig det på nätet. Terroristkillar. Otäcka män. När hon blev äldre skulle Lilja inleda kampen mot alla blekansikten. Aldrig tänkte hon finna sig. Aldrig.

Fy faan, var det enda hon sa när hon hörde Gunlaug berätta. Inget mer. Hon saknade ord. Men kände igen darrningen i kroppen. Dags att fly? viskade hon till Hiawatha den kvällen. Nej, slåss! svarade han.

Genom Gunlaug hade hon också träffat Markus däruppe i Stockholm. Det var något med den ljusa hästsvansen i en knut uppe på skulten och de fina rynkorna kring ögonen när han log. Dessutom hade han lagt märke till henne, det var hon nästan säker på. Det är han! bestämde hon. Kärleken!

Det bekräftades när hon vågat berätta om alla indianböcker hon läst och upptäckte att också han hade sett filmen om Hiawatha. Hon talade om djuren, de små vita kaninerna med sträckta öron, de skuttande rådjuren med prickar på ryggen och ekorrarna uppe i träden. Hon tyckte så mycket om Markus att hon först hade dragit sig undan, hon visste inte säkert om det var förälskad eller nervös hon var.

När han någon dag senare upprört börjat tala om förtryck och förföljelse, om slaget vid Little Big Horn och indianmassakrerna, om bufflarna som utrotats och indianernas mark som rövats bort blev det svårare. Lilja hade ju hört en del förut men inte velat lyssna. För aldrig skulle ett hårstrå få krökas på Hiawathas huvud, aldrig skulle han få förtryckas eller några djur skadas eller behöva lida, nej aldrig, därför hade hon rest sig, snubblat ut genom kafédörren och lämnat Markus på sin stol, trots att hon anat att hon bar sig åt som en barnunge.

Senare den kvällen hade hon, närmast av misstag, berättat för Gunlaug om hur hon hade det hemma. Som en historia bara, vilken som helst. En historia om motstånd. Om hur hon börjat strunta i att hon inte fick gå ut om kvällarna. Hur hon smet ut genom fönstret. När de upptäckte det hade de haspat fast det inifrån så att hon inte längre kom in den vägen. Inte ens för sig själv hade hon riktigt berättat hur det blev när han stod innanför ytterdörren i väntan på att hon skulle låsa upp och komma in, hur han slog med knuten näve mot axlar och bröst och knuffade henne så att hon vacklade mot väggarna samtidigt som han, utan att sluta slå, gång på gång väste att hon skulle gå och lägga sig. Och sedan straffen förstås, hon hörde själv hur oredigt det blev när hon berättade: Indragen veckopeng, utgångsförbud, inlåst med nyckeln omvriden i låset. Skicka bort till någon anstalt, hade mamma upprepat med sin låga röst. Lilja hade registrerat varje slag, varje spark, varje förödmjukelse, men ändå betraktat det som ovidkommande. Det betydde inget. Det skulle snart gå över. Det hade jämt varit så. Så länge hon kunde minnas.

För hon visste vart hon var på väg, även om hon inte skulle kunna beskriva riktningen. Och hon hade slutat att fundera på hur hon skulle få föräldrarna att bli gladare. För henne hade de istället blivit *aliens*, främmande varelser från någon planet, hon gav fan i vilken, som med våld försökte bura in henne i sin neongröna tankevärld. Hon kan se den framför sig, hon vet precis hur den ser ut, den flimrar och gör ont i ögonen. I hennes och Hiawathas värld är de knappt mänskliga. Värsta blekansiktena, säger Hiawatha med sin mörka blick och rör vid stridsyxan han bär nedstucken i bältet.

Hon hade aldrig talat om detta tidigare. Inget värt att berätta om. Men det finns inne i huvudet, som en bakgrund eller en film som spelas upp. Ordlös. Om hur hårt hon hållits hemma. Om nu hårt är rätt ord. Själv har hon mest sett det som ett tillkortakommande som stör bilden av en tjej

utan andra gränser än dem hon själv sätter upp. Som det ska bli när hon är fri. När de har flytt, Hiawatha och hon. Eller slagit sig fria.

Att Gunlaug skulle bli så upprörd hade hon inte anat. Hon hade berättat det för sina föräldrar när Lilja åkt hem. När Lilja fick veta det blev hon så skärrad att hon bestämde sig för att aldrig mer åka till Stockholm, aldrig mer träffa vare sig Gunlaug eller Markus igen. Någonsin.

Men så efter ett tag kunde hon inte stå emot längre. Hon for dit under pingsthelgen.

Gunlaugs föräldrar hade bett Lilja att berätta mer. Sedan hade de på ett mycket diplomatiskt sätt frågat först henne, sedan ringt Liljas föräldrar och hört sig för om inte Lilja till hösten kunde få bo hos dem en termin eller mer. Gå i skolan med Gunlaug, som kände sig ensam utan syskon? På prov? Det tog tid och många uppträden men till slut hade Lilja fått tillåtelse.

Ett mirakel. En termin? Ett skolår?

För alltid! vill Lilja nu. Så länge du går i skolan i alla fall, hade Gunlaug försäkrat henne. Det ska vi se till.

Annars fick hon helt enkelt fly,

Nu, strax på väg till den nya skolan står Lilja i sin indiantröja och betraktar skogen på andra sidan fönstret. Alla gator i trakten har djurnamn: mård, iller, björn. Träden mitt emot står tysta och liksom betraktar henne. Mest tall, en och annan lönn, några björkar här och där med löv som är på väg att gulna.